

JESÚS M.
TIBAU

A MIG CAMÍ
DE LA INCERTESA

Notes de color

A MIG CAMÍ DE LA INCERTESA

JESÚS M. TIBAU

Primera edició: febrer del 2020

© del text: Jesús M. Tibau Tarragó

© d'aquesta edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: 3 × Tres

Impressió: Romanyà Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-902-1

DL T 24-2020

ÍNDIX

Tempesta	7
Paràbola perfecta	9
Eternitat aparent	11
Importància relativa.....	13
Un matí de novembre.....	16
De genolls	17
Un secret subtil	18
Rama trencada.....	20
Més val que no surti	22
Amb nostàlgia alhora.....	25
Un malentès com un altre.....	28
Tres dotzenes de boines	30
La pilota.....	32
No tremolar	34
Malmetre la vida	35
Massa temps, massa tristor	37
Llàgrimes inútils.....	39
Comiat.....	41
Dos vaixells de paper	42
Retruc	43
Si sa mare la veiés	45
El so de les campanes.....	46
Suïcidi literari, només.....	48
Multes tendres.....	52

Encara que no recordin la música	55
Només espectador	56
Desengany.....	58
Molt més que un carxot.....	60
Inevitablement se'n va	61
Taques de rovell.....	63
Estava exultant	65
Les primeres, les últimes gotes	67
Caducitat	69
Commoure's.....	71
Víctimes	72
Petons perduts.....	73
Ceps cansats pinten d'ocre els costers.....	74
Ciment fresc.....	75
Don Tomàs	76
Malson	79
Desenllaç.....	81
Un minut llarg	83
Els astronautes no poden plorar.....	84
Home a la teulada	85
La decisió	86
Ningú.....	87
El secret.....	89
Mestressa del temps.....	90
El desig.....	92
Sobtadament	93
Sediments i xocolate; emocions i records	94
La rama de la memòria.....	95
Omnipresència	96
Autoexigència.....	97
<i>Traditore</i>	98
Aniversari	99
Victòria pírrica	100

uno escribe
para dar de comer a los demonios
que quieren devorarlo

Uno escribe, de Víctor Canicio

Heu de saber, però, que aquestes coses
de primer van ser escrites al meu cor.

L'ombra rogenca de la lloba,
de Gerard Vergés

TEMPESTA

Sotmesa a mercè del vent, la pluja peta a ràfegues contra la finestra, de vegades colpejant el vidre, d'altres relliscant per camins d'aigua. La tempesta és damunt mateix de la ciutat i s'ha fet de nit, com se sol dir. Els bassals s'escampen pels carrers i una furgoneta esquitxa la dona que lluita contra el paraigua que va comprar en un basar xinès. Un llamp il·lumina l'escena i compto els segons que tarda a arribar el tro: un, dos, tres, quatre, cinc. Ha caigut a menys de dos quilòmetres.

Quan era molt petita, per ajudar-la a espantar la por de les tempestes, vaig ensenyar a ma filla aquest truc per calcular la distància on cauen els llamps; cada tres segons, un quilòmetre.

Un, dos, tres...

Recordo els bracets agafats amb força al meu coll i el cap menut amagat a l'espatlla, i l'aroma dels cabells barrejats amb olor de pluja.

Quatre, cinc, sis...

A poc a poc, ella s'animava a comptar, envalentida pel joc, fins que somreia en comprovar que el tro tardava a arribar i la tempesta s'allunyava.

Set, vuit, nou...

Fins que, de sobte, un altre llamp travessava furient la tarda i ella es llençava de nou als meus braços enmig del plor. Era un heroi sense superpoders per a espantar els núvols, però una xiqueta de nou anys no ho sabia encara.

Com corren els segons; com fugen els anys. Aquest setembre ha marxat a estudiar fora. Vaig acompanyar-la a l'estació amb el cotxe. Les ma-

letes pesaven. Jo volia pujar-les dalt del vagó, però ella, autosuficient, va dir-me: «No cal, pare.» Des de la finestreta li vaig enviar un petó, amb el nas una mica arrugat contra el vidre, com quan era petita, però no ben bé igual.

Cau un llamp. Compto els segons que tarda a arribar el tro: un, dos; menys d'un quilòmetre. La tempesta s'atansa. Tinc por.

PARÀBOLA PERFECTA

Fa xafogor, i les portes dels balcons, obertes de bat a bat, no aconsegueixen minvar la sensació d'humitat. No corre l'aire, paralitzat per la vareta màgica d'una fada maligna que s'entreté fent suar els éssers humans. Res de l'altre món, és juliol; si no fes calor, tothom lamentaria que el temps s'ha tornat boig. Quan posa les notícies i comprova, un cop més, que el món camina amb paus de plom, li fa vergonya queixar-se i, a més, ningú no l'escoltaria.

Va en calçotets per casa, la goma està una mica donada, li cauen, i de tant en tant repeteix el gest d'apujar-se'ls; només faltaria que es fotés de cap i el trobessin estirat a terra, despullat, d'aquí a quinze dies.

Falten cinc minuts perquè passi el camió d'escombraries; acostuma a ser puntual perquè comencen la ruta pel seu carrer. Hauria de baixar la brossa; encara no té el cubell ple, però fa tres dies que s'acumula i amb aquesta calor la fragància arriba fins al sofà.

Es posa uns pantalons curts i una camiseta descolorida del mundial de futbol del 98. Té la temptació de sortir amb sabatilles —total, només són vint metres—, però no cal passar-se, i es calça les xancles que ja té preparades al rebedor.

La bossa suqueja, i deixa caure una gota cada cinc esglaons.

El cel fosqueja però manté, tossut, algun rastre de blau. Tal com han anunciat al Temps, Venus i Júpiter brillen solitaris a ponent; sembla que quasi es besen, però és un efecte òptic, perquè en realitat es troben a milions de quilòmetres de distància.

Al bar de la cantonada, cinc o sis taules amb gent que encara sopa. Riuen. Quan passa per davant, no recorda esquivar la bafarada calenta que escup l'aparell d'aire condicionat.

Al semàfor veu que ja s'espera el camió de la bossa. Accelera sense gaire èmfasi; les xancletes no s'han dissenyat per a córrer. Prem el pedal del contenidor i, al mateix temps, traça un gest del braç per a llençar la bossa, que descriu una paràbola perfecta; tot ràpid i coordinat, perquè el tuf que surt de dins no és gens agradable.

Mentre torna, escolta d'esquena l'estrèpit de la maquinària que aixeca el contenidor i n'aboca el contingut.

Camina per l'altra vorera, esquivant la sortida d'aire del bar, i els rius. Es posa la mà a la butxaca per treure les claus de casa, amb resultat negatiu. Instintivament, es palpa les altres butxaques i es mira atònit les mans buides. Recrea la imatge de la bossa d'escombraries penjant de la mà, de les claus entre els dits, de la paràbola perfecta.

A la porta de casa hi ha enganxats adhesius amb els telèfons de diversos serrallers d'emergència, però no en truca a cap.

ETERNITAT APARENT

Segur que deuen tenir un nom més tècnic, però a Tortosa tothom les coneix com les palometes del riu. Quan les veus per primer cop et semblen tot un espectacle, especialment si tens la precaució d'anar amb la boca ben tancada; no fores el primer a empassar-te'n alguna. Si vas amb moto, ja no fan tanta gràcia, i renegues de la mandra que t'ha fet posar-te el casc. Surten a milers les nits d'estiu, a la vora de l'Ebre, i volen frenètiques a la llum dels fanals, com un exèrcit que batalla contra si mateix i el temps. Tothom hi està acostumat, i no veu altra cosa que un signe més de l'arribada de l'estiu, com els coets que esclaten abans de Sant Joan, o les noies amb tirants.

Però l'Artemi és diferent; li agrada tancar amb dos tombs de clau el pany de casa, llegir-se de dalt a baix els menús dels restaurants, i rumiar massa les coses, fins i tot les més petites, com el sentit d'una palometa a la vora del riu. Aquest neguit per analitzar cadascuna de les cares en què cauen els daus de la vida fa que no gaudeixi del seu rodolar damunt la taula. Sap que fa perdre els nervis a qui l'envolta, però no hi pot fer més. De petit ja li passava. Quan jugava al parxís, dubtava entre fer una barrera o avançar la fitxa més propera a l'arribada; estudiava els avantatges de cadascun dels moviments possibles fins a l'extenuació dels seus amics, que es posaven a jugar a una altra cosa.

Tots els anys, per aquest temps, si passeja a prop de l'Ebre al moment precís que esclata el volar blanc d'aquests insectes, no pot (no vol) evitar reflexionar sobre el pas del temps, l'eternitat i el sentit de la vida. No són temes menors que acostumin a tractar les cançons de l'estiu, però ell no

discrimina cap època de l'any i sempre troba excuses per a menjar-se el cap. Les papallones surten totes a la mateixa hora. Potser la primera que neix espavila la resta o, conscients de la importància d'un minut, no els és permesa la mandra. En breus instants envaeixen les vores del riu i, de manera equitativa, es reparteixen atretes per la llum dels fanals. Allò que a nosaltres ens sembla un caos o un desgavell de la disciplina deu ser una orgia delirant per a elles. Tenen poc temps per a aparellar-se, pondre ous i morir-se esgotades mentre encatifen la rambla de Felip Pedrell, fins que, al matí, passa el servei de neteja viària. Abans és impossible no passejar-hi sense trepitjar els cadàvers que el vent o el trànsit dels cotxes acumula en alguns trams de la vorera. L'Artemi no és immune a aquest esforç de la natura, a aquesta despesa tan extraordinària. S'ho mira incrèdul i es pregunta quin paper hi juga, en tot aquest espectacle. Aixeca la vista per damunt del riu, per damunt de les cases, fins a topar-se amb el perfil dels Ports. Si es compara amb la muntanya, es veu petit, un insignificant intent de la vida per no morir-se; si abaixa el cap, nota sota els peus el cruixit de la mort. Si en la seva curta estada en aquest món les papallones desenvolupessin la capacitat d'escriure, la seva història parlaria de l'home que durant generacions i generacions les observava repenjat a la barana del riu, immutable i etern. En aquest aspecte, no hi trobarien cap diferència amb la muntanya o amb l'amplària del riu.

Aquests pensaments el fan sentir important, tot i saber que s'enganya, i l'ajuden a pair les petites decepcions del dia.

Camina tan absort en el seu rumiament intern que no veu una cargada de gos, fresca. I la trepitja. Poques coses et fan baixar tan ràpid al món real com dur merda enganxada a la sabata. Renega, i arrossega amb força el peu per la vorera en un intent inútil de fer net, mentre comença a cavil·lar el missatge ocult d'aquesta empastifada. Uns nois que pesquen a la vora del riu l'assenyalen amb el dit i no es poden aguantar el riure. A l'Artemi només li queden dues opcions; però, al final, sortosament, se li escapa una gran rialla.

IMPORTÀNCIA RELATIVA

No ha dormit en tota la nit. Per ser més exactes, quan faltava mitja hora per sonar el despertador li ha agafat un son profund, insuficient i frustrat. S'ha despertat bruscament, de mala cara, i el maquillatge jugarà un paper més decisiu del que tenia previst. És normal patir nervis un dia com avui. Un excés de tranquil·litat seria, fins i tot, un mal símptoma, un indici que no es pren seriosament la data; però aquesta mica d'excitació saludable es torna malaltissa en el seu cas. I ja fa setmanes que dura; de fet, tota la vida.

Només sentir el so impertinent del rellotge, imagina de seguida, amb l'«optimisme» que la caracteritza, que una cosa o altra fallarà a l'últim moment: les flors que es marceixen, el vestit que no entra, la tieta inoportuna que es posa greument malalta, tot just quan comenci a sonar l'orgue!

Com plats, té els ulls com a plats!, i les imatges catastròfiques passen l'una darrere l'altra sense esperar tanda.

Aquesta forma de prendre's la vida, històricament, li ha estat molt útil altres cops; és la seva manera d'encarar els reptes. Dies abans de selectivitat, per exemple, es va tornar insuportable, i un simple plat de sopa que cremava la feia plorar, perquè bufant perdia un temps d'estudi d'incalculable valor. Sa mare, després de tres hores cuinant un brou calent farcit de calories, va estar a punt d'enviar-la a pastar fang. Era d'aquelles noies que, amb veu profunda d'oracle, vaticinava els seus fracassos escolars i, després, amb cara de sorpresa aparent, treia nou excel·lents i un notable. Ara que viurà en parella haurà d'aprendre a

controlar-se; en pot dependre el seu futur i la possibilitat d'afrontar amb garanties la crisi dels quaranta.

L'escàndol que entra per la finestra la torna a la realitat, i fa que els problemes comencin a prendre cos: la fira del dissabte! Pensava haver calculat al mil·límetre tot allò que podria sortir malament, però havia oblidat la fira; i el cotxe arribarà d'aquí a quatre hores. Cada setmana hi ha fira al barri, sembla impossible no pensar-hi, perquè comencen a fer soroll ben aviat, muntant les parades i escridassant-se els uns als altres. Els veïns sempre es queixen, i han recollit signatures per a demanar-ne el trasllat: no poden aparcar, tenen problemes per a entrar i sortir de casa, i quan s'acaba la fira, a migdia, el carrer queda ple de plàstics i papers. El servei de neteja passa a recollir-ho tot, és cert, però sovint tarden més del compte i el carrer continua tallat fins a mitja tarda. Les darreres setmanes tot s'ha agreujat amb les obres que fan a la cantonada, com si no n'hi hagués prou amb la pols que els obliga a tancar les finestres. Algunes parades s'han hagut de reubicar «provisionalment», de qualsevol manera damunt les voreres, als carrers laterals que, en principi, haurien de quedar lliures per a emergències. I el seu cas n'és una, d'emergència!

Han llogat un cotxe enorme, engalanat amb flors, perquè la vingui a recollir, i no vol ser d'aquelles núvies que arriben tard. Hauria d'aparcar davant mateix de la porta, per a no embrutar el vestit, però tal com està el barri li sembla impossible passar. Els bombers, la policia, els Mossos... que vingui algú, per la mort de Déu! Entra a la cuina cridant, despenatada, amb unes enormes ulleres d'haver dormit poc. Amb l'agitació, se li entrebanca una sabatilla amb la porta i perd el poc equilibri que encara té. Cau damunt la taula on esmorza son pare, que, amb un croissant a la mà, rescata la tassa de cafè amb llet amb un àgil moviment, com si estigués assajat. Sa mare intenta tranquil·litzar-la, sense gaire convicció, perquè la coneix i sap que, així, amb el cop calent, no hi ha res a fer. La mira amb tendresa. Encara porta el pijama de tortugues que van comprar juntes fa tants anys, tot just a la fira. Li va petit, descoloreix, i ja comença a enyorar-la. Son pare, que vol esmorzar en pau, va al menjador amb la tassa i engega la tele.

Els tràmits amb la Policia Local han estat infructuosos, i per telèfon han vist de seguida que no captaven la urgència de la situació. Les negociacions amb els firaires no han donat resultat, i quan toquen les

dotze es rendeixen: caldrà fer a peu els dos-cents metres que els separen del cotxe.

És l'hora de màxima afluència a la fira, i s'obren pas a empentes entre la gent. La núvia avança com pot, atabalada, aguantant amb els braços la cua de metre i mig —si us plau, que no l'hi trepitgin!— i la delicadesa del vel destaca entre parades de sabates, calces i sostenidors. Fins que algú, sense mala fe, però amb tota la poca traça del món, li aboca al damunt un quart de xurros, i ella està a punt de posar-se a plorar.

Una gitana, amb un xiquet als braços que juga amb els rínxols dels cabells, l'atura, li agafa una mà, la mira i, enmig d'un enorme somriure, li vaticina cinquanta anys d'amor etern, com a mínim.

UN MATÍ DE NOVEMBRE

Amb el cap cot i el nas a un centímetre del terra, rastreja pam a pam cada racó del jardí. Busca un os. No sé si deu flairar gaire cosa, perquè darrerament ha perdut molt. La pota dreta del darrere li fa mal; no pot recolzar-la al terra i fa que la seva manera de moure's sigui ridícula i trista. De tant en tant, quan li sembla haver trobat un rastre, s'atura i esgarra les fulles caigudes sense massa convenciment, només per fer alguna cosa. Abans, quan era jove, enterrava al jardí els ossos que li donàvem. Ens feia gràcia veure'l esgarrapar el terra amb frenesí i amagar l'os sense gaire traça, a la vista de tothom. Ara fa temps que no li'n donem, perquè no pot rosegar-los i el veterinari ens va recomanar un pinso més adequat per a la seva salut. D'ossos ja no en queden al jardí, els va desenterrar fa temps, i aquest impuls que li ha agafat ara serà del tot estèril. Em sap greu. El crido, però no em fa cas; fa mesos que no hi sent.

El gat del veí mira l'escena des del mur que separa els dos jardins. Cargolat sobre si mateix, aprofita el tebi sol que travessa les rames despullades dels arbres, aquest matí de novembre.

DE GENOLLS

Quan va marxar del poble no s'imaginava acabar així, de genolls damunt la vorera. La història del jove que surt de casa carregat de projectes i il·lusions està molt vista, és cert, però és l'única que compta per a ell. I les coses no han sortit com esperava, això és evident.

Un mal de cap terrible fa que no pensi amb agilitat. Els genolls, d'aguantar aquesta postura, comencen a fer-li mal, i no sap quant de temps podrà resistir-ho. Hauria de fer alguna cosa amb la vida, reconduir el camí que l'ha dut fins a aquesta situació, tan lluny dels poemes que duia a la maleta, d'aquells versos que somiava recitar en teatres petits i mal il·luminats. Amb una mica d'esforç potser encara hi és a temps. Però ara no pot concentrar-se, amb el mal de cap que el tortura, mentre la gent que s'acumula al voltant el mira morbosament.

Un policia fa anar el xiulet com un desesperat, per evitar que cap vehicle atropelli ningú. Els periodistes no paren de llençar-li preguntes tots alhora i els flaixos l'esquitxen. El seu mànager, darrere d'una de les càmeres de televisió que l'apunten, li fa senyals que somrigui; recorda que ho especifica a la clàusula vint-i-sis del contracte.

El gest que avui es materialitza hauria de culminar una carrera: el moment de deixar marcades les mans al carrer de la fama, al costat d'una estrella daurada. Algú li llença una tovallola. Les restes de ciment fresc es netegen de seguida, però alguns fragments de somnis venuts costen de marxar, per molt que freguis, i es queden per sempre, entre les ungles.